

OPINIE i ANALIZY

INSTYTUTU DE REPUBLICA

Analiza prawna
międzynarodowych dobrych
praktyk w zakresie
przeprowadzania rozpraw
zdalnych w postępowaniach
sądowych (perspektywa
Rady Europy)

DR HAB. MAREK ŚWIERCZYŃSKI, PROF. UCZ.
DR ZBIGNIEW WIĘCKOWSKI

OPINIE i ANALIZY

INSTYTUTU DE REPUBLICA

Analiza prawna międzynarodowych dobrych praktyk w zakresie przeprowadzania rozpraw zdalnych w postępowaniach sądowych (perspektywa Rady Europy)

DR HAB. MAREK ŚWIERCZYŃSKI, PROF. UCZ.
DR ZBIGNIEW WIĘCKOWSKI

Redakcja serii

dr hab. Bogumił Szmulik, prof. ucz.
dr Magdalena Maksymiuk
mgr Łukasz Gołqb

© Copyright by Instytut De Republica 2022

ISBN 978-83-962594-7-9 (online)

Wydawca

Instytut De Republica
ul. Belwederska 23 lok.1
00-761 Warszawa
+48 22 295 07 29
e-mail: instytut@iderepublica.pl
www.iderepublica.pl

Spis treści

I. Przedmiot analizy prawnej	7
II. Stosowane skróty, źródła prawa oraz dokumenty europejskie	9
III. Wnioski i rekomendacje	11
IV. Analiza prawna	13
4.1. Uwagi ogólne (wstęp)	13
4.2. Dobre praktyki dotyczące podstaw prawnych rozpraw zdalnych	14
4.3. Dobre praktyki dotyczące efektywnego udziału w postępowaniu sądowym	16
4.4. Dobre praktyki w zakresie identyfikacji i ochrona prywatności	18
4.5. Dobre praktyki dotyczące jawności i nagrywania rozpraw	19
4.6. Dobre praktyki dotyczące udziału świadków i biegłych w postępowaniach sądowych	20
4.7. Dobre praktyki dotyczące postępowania dowodowego w trakcie rozprawy zdalnej	21
4.8. Dobre praktyki dotyczące udziału tłumaczy w rozprawach zdalnych	21
4.9. Dobre praktyki dotyczące rozpraw zdalnych w postępowaniach karnych	22
4.10. Dobre praktyki w zakresie wymagań technicznych oraz organizacyjnych	23
4.11. Dobre praktyki w zakresie instrukcji dla uczestników	24
4.12. Dobre praktyki w zakresie bezpieczeństwa rozpraw zdalnych	26
4.13. Dobre praktyki w zakresie standardów technicznych	27

Analiza prawna międzynarodowych dobrych praktyk w zakresie przeprowadzania rozpraw zdalnych w postępowaniach sądowych (perspektywa Rady Europy)

dr hab. Marek Świerczyński, prof. ucz.

dr Zbigniew Więckowski

Streszczenie

Komisja Rady Europy - European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) na posiedzeniu plenarnym w dniach 16 – 17 czerwca 2021 roku przyjęła nowe wytyczne dotyczące przeprowadzania rozpraw zdalnych w postępowaniach sądowych. Wytyczne zawierają podstawowe zasady, których państwa i sądy powinny przestrzegać, by zapewnić zgodność przeprowadzania wideokonferencji z prawem do rzetelnego procesu sądowego gwarantowanym artykułem 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz Konwencji o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych. Niniejsza analiza zawiera wybrane przykłady dobrych praktyk krajowych dotyczących wideokonferencji stosowanych w postępowaniach sądowych.

Słowa kluczowe

rozprawa zdalna, wideokonferencja, rozprawa na odległość, Rada Europy

I. Przedmiot analizy prawnej

Przedmiotem analizy prawnej jest ocena dobrych praktyk dotyczących przeprowadzania rozpraw zdalnych w postępowaniach sądowych. Problematyka ta została podzielona na szczegółowe zagadnienia wynikające z wytycznych Rady Europy (CEPEJ) dotyczących rozpraw zdalnych.

Struktura dokumentu jest następująca. Uwagi wprowadzające (wstęp) zawarte zostały w pkt 4.1. Wnioski i rekomendacje zawarte w pkt III pełnią funkcję zakończenia opinii. Poszczególne dobre praktyki dotyczące wideokonferencji zostały przedstawione w pkt 4.2–4.13. Przy każdym zagadnieniu w pierwszej kolejności przedstawione zostało stanowisko Rady Europy oparte na wytycznych CEPEJ, a następnie przykłady z wybranych jurysdykcji krajowych.

Przedstawione dobre praktyki służą poprawie dostępu do wymiaru sprawiedliwości w dobie postępującej ekspansji rozpraw zdalnych.

II. Stosowane skróty, źródła prawa oraz dokumenty europejskie

- 2.1. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284, dalej jako Konwencja).
- 2.2. Konwencja Nr 108 Rady Europy o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych, sporządzona w Strasburgu dnia 28 stycznia 1981 r. (Dz.U. 2003 nr 3 poz. 25, dalej jako Konwencja 108 lub w wersji zmodernizowanej jako Konwencja 108+).
- 2.3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz. U. UE L 257 z 28. 8. 2014 r., s. 73 – 114, dalej jako Rozporządzenie eIDAS).
- 2.4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U.E. L 119, 4. 5. 2016, s. 1–88, dalej jako RODO).
- 2.5. Guidelines on videoconferencing in judicial proceedings (CEPEJ(2021)4REV4), document adopted by the CEPEJ at its 36th plenary meeting (16 and 17 June 2021), dostępne na stronie: <https://rm.coe.int/cepej-2021-4-guidelines-videoconference-en/1680a2c2f4> (dalej jako Wytyczne CEPEJ).

III. Wnioski i rekomendacje

- 3.1. Ramy prawne umożliwiające sądom przeprowadzanie rozpraw na odległość mogą zostać doprecyzowane za pomocą instrumentów prawa miękkiego, takich jak rekomendacje bądź wytyczne. Krajowe regulacje z tego zakresu powinny nawiązywać do przygotowanych przez Radę Europy wytycznych CEPEJ (przykład dobrej praktyki z Litwy).
- 3.2. Strony powinny dysponować możliwością skonsultowania z sądem poszczególnych kwestii związanych z przeprowadzeniem rozprawy na odległość, uzyskania szczegółowych informacji, podzielenia się swoimi wątpliwościami w zakresie bezpieczeństwa zdalnego połączenia (przykład dobrej praktyki z Czech).
- 3.3. Sąd powinien umożliwić uczestnikom zdalnej rozprawy sprawdzenie jakości audio i wideo przed jej rozpoczęciem. Sąd powinien dysponować możliwością stałego monitorowania jakości obrazu i dźwięku w trakcie zdalnej rozprawy. Sąd powinien zapewnić, aby transmisja była widoczna i słyszalna dla osób uczestniczących oraz dla publiczności, w przypadku, gdy postępowanie ma charakter jawny (przykład dobrej praktyki z Wielkiej Brytanii oraz Australii).
- 3.4. Uczestnicy rozpraw zdalnych powinni zostać zidentyfikowani przez sąd. Środki identyfikacji nie powinny być inwazyjne bądź uciążliwe (przykłady dobrych praktyk z Estonii, Austrii).
- 3.5. Sąd powinien zachować publiczny charakter zdalnej rozprawy poprzez umożliwienie udziału publiczności. Jawność rozprawy na odległość można zapewnić, np. poprzez zapewnienie publiczności uczestniczenia w rozprawie na odległość w czasie rzeczywistym lub zamieszczanie nagrań na stronie internetowej sądu (przykłady dobrych praktyk z Hiszpanii oraz Polski).
- 3.6. Udział świadków i biegłych w rozprawach zdalnych powinien odpowiadać praktyce przyjętej podczas posiedzeń tradycyjnych (przykład dobrej praktyki z Polski).

- 3.7. Sąd powinien udzielać wskazówek uczestnikom postępowania na temat procedury przedstawiania dowodów lub innych materiałów podczas rozprawy zdalnej (przykład dobrej praktyki z Wielkiej Brytanii).
- 3.8. Organizacja rozprawy zdalnej w postępowaniu karnym powinna opierać się na takich wartościach, jak ochrona porządku publicznego, zdrowie publiczne, zapobieganie przestępstwom oraz ochrona prawa do życia, wolności i bezpieczeństwa świadków oraz ofiar przestępstw. Udostępnione łącze wideo powinno umożliwić oskarżonemu widzenie i słyszenie uczestników zdalnej rozprawy, w tym sędziego, świadków oraz biegłych. Uczestnicy postępowania powinni móc w stanie widzieć i słyszeć oskarżonego. Przed rozpoczęciem rozprawy, sąd powinien poinformować oskarżonego, w jaki sposób powinien on zgłaszać utrudnienia techniczne. Oskarżony powinien dysponować swobodnym dostępem do swojego pełnomocnika przed i w trakcie zdalnego przesłuchania na odległość, w tym prawem do kontaktu poufnego przed rozpoczęciem rozprawy (przykłady dobrych praktyk z Wielkiej Brytanii).
- 3.9. Konieczne jest przeznaczenie właściwych nakładów finansowych dla zapewnienia odpowiedniej i skutecznej organizacji wideokonferencji, tak aby rozprawy zdalne w jak największym stopniu naśladowały rozprawy tradycyjne, w tym poprzez zapewnienie możliwości pełnej komunikacji wszystkich uczestników rozprawy. Prowadzenie rozpraw zdalnych powinno opierać się na zasadach sprawiedliwości, skuteczności, szybkości postępowania, współpracy, bezpieczeństwa i legalności przetwarzania danych osobowych (przykłady dobrych praktyk z Irlandii oraz Mołdawii).
- 3.10. Sąd powinien udostępnić uczestnikom przystępne instrukcje lub samouczki dotyczące wideokonferencji i prowadzenia rozprawy na odległość. Zaleca się przygotowanie materiałów informacyjnych nie tylko w formie tekstowej, lecz także krótkich filmów wideo (przykłady dobrych praktyk z Australii).
- 3.11. Należy z wyprzedzeniem podjąć odpowiednie działania, aby ograniczyć ryzyko naruszenia bezpieczeństwa infrastruktury sądowej, w szczególności możliwego cyberataku na sprzęt i oprogramowanie wideokonferencyjne. Sądy powinny opracować procedury obejmujące sytuacje awaryjne typu nagłe awarie techniczne, przerwy w dostawie prądu lub naruszenia bezpieczeństwa danych (przykład dobrej praktyki z Finlandii).
- 3.12. Sprzęt i oprogramowanie wideokonferencyjne powinny spełniać minimalne standardy techniczne, tak aby ułatwić interoperacyjność stosowanych rozwiązań oraz zmniejszyć opóźnienia w transmisji wideo i audio. Sędziowie, strony, pracownicy sądu i inni uczestnicy powinni mieć dostęp do wsparcia informatycznego podczas zdalnych rozpraw, aby uniknąć opóźnień i trudności technicznych podczas korzystania z systemu wideokonferencyjnego (przykład dobrej praktyki z Wielkiej Brytanii).

IV. Analiza prawna

4.1. Uwagi ogólne (wstęp)

- 4.1.1. Rozwój technologii informacyjnych w wymiarze sprawiedliwości, w tym wykorzystanie najnowszych narzędzi informatycznych, takich jak systemy sztucznej inteligencji, stanowi integralną część reformy sądów przeprowadzanej w państwach członkowskich Rady Europy w związku z utrudnieniami w dostępie do sądów wynikającymi z pandemii Sars-Cov-2. Podstawowe wyzwania wiążą się z technicznymi aspektami przeprowadzania rozpraw zdalnych, w tym bezpieczeństwa wykorzystania istniejących platform wideokonferencyjnych.
- 4.1.2. Na posiedzeniu plenarnym w dniach 16 – 17 czerwca 2021 roku Komitet Rady Europy CEPEJ (ang. *European Commission for the Efficiency of Justice*) przyjął nowe wytyczne dotyczące przeprowadzania rozpraw zdalnych w postępowaniach sądowych. Opracowane wytyczne stanowią odpowiedź na potrzeby państw członkowskich. Zawierają podstawowe zasady, których państwa i sądy powinny przestrzegać, by zapewnić zgodność rozpraw zdalnych z prawem do rzetelnego procesu sądowego gwarantowanego w art. 6 Konwencji oraz Konwencji 108+. Wytyczne są pierwszym dokumentem na poziomie międzynarodowym, który w kompleksowy sposób rozwiązuje problemy prawne związane z organizacją rozpraw zdalnych.
- 4.1.3. Wytyczne CEPEJ nie mają charakteru „twardego prawa” i nie narzucają państwom członkowskim określonych rozwiązań. Wyłącznie od państw członkowskich zależy w jakim stopniu i czy w ogóle skorzystają ze wskazówek, które zawierają wytyczne.
- 4.1.4. W wytycznych zdefiniowano wideokonferencję jako system umożliwiający dwukierunkowe i jednocześnie przekazywanie obrazu oraz dźwięku zapewniający dźwiękową i werbalną interakcję podczas rozprawy zdalnej.
- 4.1.5. W świetle wytycznych, gwarancje rzetelnego procesu sądowego wynikające z Konwencji, mają zastosowanie do rozpraw na odległość w każdym rodzaju postępowania sądowego. Kluczowymi elementami są:
 - 1) prawo do skutecznego dostępu do sądu,

- 2) kontrykcyjny charakter procesu,
 - 3) równość stron,
 - 4) właściwe zarządzanie dowodami,
 - 5) czas na przygotowanie i dostęp do materiałów,
 - 6) podejmowanie decyzji w rozsądnym terminie,
 - 7) bezpieczeństwo danych oraz
 - 8) zarządzanie ryzykiem.
- 4.1.6. Według Rady Europy państwa członkowskie powinny zapewnić sędziom, pracownikom sądów i przedstawicielom zawodów prawniczych szkolenia w zakresie stosowanych w sądach rozwiązań informatycznych oraz związanych z nimi międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka. Państwa powinny zachęcać sądy do dzielenia się najlepszymi praktykami w zakresie rozpraw zdalnych. Szkolenia powinny mieć charakter ciągły i obowiązkowy dla przedstawicieli zawodów prawniczych. Konieczne jest także uzupełnienie programu studiów prawniczych o elementy związane z korzystaniem z rozwiązań technologicznych w sądach.

4.2. Dobre praktyki dotyczące podstaw prawnych rozpraw zdalnych

[stanowisko Rady Europy]

- 4.2.1. Rada Europy stoi na stanowisku, że państwa członkowskie powinny ustanowić precyzyjne ramy prawne umożliwiające sądom przeprowadzanie rozpraw na odległość. Decyzja w zakresie wyboru formy rozprawy powinna należeć do sądu. Sąd na podstawie obowiązujących przesłanek powinien ustalić czy przeprowadzenie rozprawy na odległość jest rozsądne i właściwe w konkretnych okolicznościach sprawy. Decyzja sądu musi być uzasadniona. Jednocześnie sąd powinien zabezpieczyć prawo strony do informacji. Strony powinny dysponować możliwością skonsultowania z sądem kwestii przeprowadzenia rozprawy na odległość, uzyskania szczegółowych informacji, podzielenia się swoimi wątpliwościami w sprawie ewentualnych obaw co do bezpieczeństwa zdalnego połączenia. Strona powinna mieć możliwość zwrócenia się do sądu z wnioskiem o przeprowadzenie rozprawy w sposób tradycyjny. Wniosek powinien być uzasadniony. Powinna istnieć możliwość zaskarżenia decyzji sądu o wyborze formy rozprawy do właściwego organu, zgodnie z prawem krajowym.

[przykłady dobrych praktyk]**[Litwa]**

- 4.2.2. Litewska Rada Sądownictwa włączyła wytyczne CEPEJ do krajowych zaleceń dotyczących wideokonferencji w postępowaniach sądowych¹. Litewskie rekomendacje precyzyjnie określają reguły zapewniające sądom bezpieczne i zgodne z prawem przeprowadzenie rozpraw zdalnych.

[Czechy]

- 4.2.3. Czeski kodeks postępowania karnego zezwala na wykorzystanie wideokonferencji przy każdej czynności postępowania karnego: „jeżeli jest to konieczne dla ochrony praw osób, w szczególności ze względu na ich wiek lub stan zdrowia, lub jeżeli przemawiają za tym względy bezpieczeństwa lub inne” (§ 52 ustawy o postępowaniu karnym), np. przy przesłuchaniu oskarżonego lub świadka. Czeski Sąd Konstytucyjny potwierdził w orzeczeniu nr. I. ÚS 2852/14 z 23. 2. 2015 r., że publiczność może uczestniczyć w postępowaniu za pomocą sprzętu wideokonferencyjnego.

[Chorwacja]

- 4.2.4. Zgodnie z art. 115 chorwackiego kodeksu postępowania cywilnego, sędzia może zarządzić, że rozprawa odbędzie się na odległość, przy użyciu odpowiednich urządzeń audiowizualnych, lub że w ten sposób zostanie przeprowadzony określony dowód. Ze względu na brak szczegółowych przepisów, sąd ustanowił własne dobre praktyki w zakresie zapraszania i przekazywania stronom i pełnomocnikom wytycznych dotyczących zdalnych rozpraw, które obejmowały informacje techniczne dotyczące sposobu korzystania z platformy wideokonferencyjnej, postępowania w przypadku wystąpienia problemów przed rozprawą lub w jej trakcie, kontaktów do pracowników sądu w przypadku konieczności przetestowania platformy lub rozwiązania problemu technicznego, sposobu zachowania się uczestników podczas zdalnej rozprawy, bądź możliwości podpisania protokołu sądowego podpisem elektronicznym².

¹ <https://www.teismai.lt/lt/pateiktos-rekomendacijos-teismams-ir-teismo-proceso-dalyviams-del-nuotoliniu-teismo-posedziu/9171> (dostęp 1.12.2021).

² <https://sudovi.hr/en> (dostęp 01.12.2021)

4.3. Dobre praktyki dotyczące efektywnego udziału w postępowaniu sądowym

[stanowisko Rady Europy]

- 4.3.1. Według Rady Europy sąd powinien dać uczestnikom możliwość sprawdzenia jakości audio i wideo przed rozpoczęciem właściwej rozprawy zdalnej. Jest to istotne w przypadku osób, które na co dzień nie posługują się sprawnie narzędziami wykorzystującymi nowe technologie.
- 4.3.2. Sąd powinien mieć możliwość stałego monitorowania jakości obrazu i dźwięku w trakcie połączenia wideo. Ewentualne zakłócenia techniczne mogą mieć wpływ na prawo stron do skutecznego udziału w rozprawie. W praktyce obowiązek może zostać nałożony na obsługę administracyjną sądu. Obsługą posiedzeń może zajmować powołane w każdym sądzie centrum (biuro) obsługi posiedzeń online. W przypadku zakłóceń technicznych sąd powinien zawiesić rozprawę do czasu ich usunięcia, w zależności od jego charakteru. Tego typu zawieszenie powinno być odnotowane w protokole rozprawy zdalnej.
- 4.3.3. Sąd powinien zapewnić, aby transmisja była widoczna i słyszalna dla osób uczestniczących oraz dla publiczności, jeśli rozprawa odbywa się publicznie.
- 4.3.4. Rada Europy zwraca szczególną uwagę na wymóg uwzględniania przez sąd sytuacji i wyzwań stojących przed osobami potrzebującymi wsparcia, tj. dziećmi, imigrantami bądź osobami niepełnosprawnymi.

[przykłady dobrych praktyk]

[Wielka Brytania]

- 4.3.5. W wytycznych dotyczących wideokonferencji w zakresie spraw azylowych mających zastosowanie na terytorium Wielkiej Brytanii wskazano, że w przypadku incydentów technicznych, takich jak słaba jakość obrazu lub problemy z transmisją dźwięku, należy podjąć następujące kroki:
 - 1) sędzia niezwłocznie zawiesza rozprawę w celu przywrócenia dobrej jakości obrazu lub dźwięku;
 - 2) jeśli korekta nie jest możliwa, sprawa jest kierowana na kolejną rozprawę;
 - 3) jeśli w rozsądnym czasie można przywrócić prawidłowe połączenie, sędzia powinien najpierw ustalić przyczynę awarii i zapewnić uczestnikom możliwość

skutecznego udziału w prowadzonym postępowaniu. Wszystkie incydenty techniczne powinny zostać odnotowane w protokole z rozprawy³.

[Australia]

- 4.3.6. W australijskim przewodniku dotyczącym przeprowadzania wideokonferencji podczas postępowań sądowych wskazano, że uczestnicy powinni zwracać uwagę na przypadek pogorszenia jakości obrazu i dźwięku i niezwłocznie informować o tym sąd, jeśli zakłócenia te mają wpływ na ich zdolność do właściwego udziału w postępowaniu⁴.

[Wielka Brytania]

- 4.3.7. Zgodnie z dokumentem wydanym przez *Courts and Tribunal Judiciary: Equal Treatment Bench Book*⁵ dotyczącym, między innymi, dobrych praktyk w zakresie przesłuchań na odległość, sędziowie powinni rozważyć, czy treść dowodów lub pytań, które miałyby być zaprezentowane bądź zadane są odpowiednie do wysłuchania przez dzieci. Dokument wskazuje również na specyficzne trudności dla osób z upośledzeniem sensorycznym. Wytyczne brytyjskie zalecają, aby sędzia zapewniał więcej czasu na przerwy i nie wydłużał godzin przesłuchań, ponieważ może to być szczególnie problematyczne dla osób nie posługujących się sprawnie językiem angielskim oraz osób z różnymi upośledzeniami umysłowymi lub fizycznymi.

[Austria]

- 4.3.8. Zgodnie z prawem austriackim decyzja o wykorzystaniu technologii wideokonferencyjnej w postępowaniu sądowym należy zawsze do sądu. Jeżeli sąd nie zezwoli na rozprawę na odległość lub na przeprowadzenie jej osobiście (np. ze względu na względy zdrowotne), strony mogą złożyć wniosek o rozpoznanie sprawy w wyznaczonym terminie⁶.

³ <https://www.gov.uk/guidance/hmcts-telephone-and-video-hearings-during-coronavirus-outbreak> (dostęp 02.12.2021).

⁴ <https://www.fedcourt.gov.au/going-to-court/videoconferencing-guide> (dostęp 02.12.2021).

⁵ <https://www.judiciary.uk/announcements/equal-treatment-bench-book-new-edition/> (dostęp 02.12.2021).

⁶ Zob. art. 91 Gerichtsorganisationsgesetz, GOG oraz ustawa federalna o środkach towarzyszących COVID-19 w systemie sądownictwa, Federalny Dziennik Ustaw I 2020/30 (Bundesgesetz betreffend Begleitmaßnahmen zu COVID-19 in der Justiz BGBl I 2020/30, [1. COVID-19-JuBG].

[Niemcy]

- 4.3.9. W Niemczech, w oparciu o wnioski jednej ze stron albo z urzędu, sąd decyduje o przeprowadzeniu rozprawy na odległość. W praktyce, przesłuchanie zdalne nie jest przeprowadzane wbrew woli stron⁷.

4.4. Dobre praktyki w zakresie identyfikacji i ochrona prywatności

[stanowisko Rady Europy]

- 4.4.1. Według Rady Europy uczestnicy rozpraw zdalnych powinni zostać zidentyfikowani przez sąd. Środki identyfikacji powinny mieścić się w obowiązujących ramach prawnych. Nie powinny być inwazyjne bądź uciążliwe. Na przykład stosowana praktyka pokazywania dowodu tożsamości do kamery jest niewłaściwa. Jakość połączenia może utrudnić ocenę przedłożonego dokumentu. Na przeszkodzie stoją też względy bezpieczeństwa (możliwość dostępu do danych z dokumentu tożsamości przez osoby niepowołane). Sąd powinien podjąć wszelkie niezbędne środki w celu wyeliminowania ryzyka naruszenia prawa stron do prywatności. Bardziej wiarygodnym sposobem weryfikującym tożsamość powinno jest korzystanie z już dostępnych metod weryfikacji, jak np. profil zaufany czy weryfikacji tożsamości przy użyciu bankowości elektronicznej.

[przykłady dobrych praktyk]

[Estonia]

- 4.4.2. Estonia jest niekwestionowanym liderem w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii w administracji publicznej w Europie. Bezpieczeństwo systemu opiera się na wirtualnym dowodzie tożsamości przypisanym do każdego obywatela, za pomocą którego upoważnia on do wszelkich czynności przy załatwianiu spraw urzędowych przez Internet, w tym do zdalnego postępowania sądowego⁸.

⁷ Zob. § 128a niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego (ZPO).

⁸ <https://e-estonia.com/solutions/e-identity/id-card/> (dostęp 03.12.2021).

[Austria]

- 4.4.3. Obywatele Austrii mogą korzystać z aplikacji mobilnej „Karta obywatela” (Bürgerkarte), aby przysyłać wnioski do sądów zdalnie⁹. Opcja ta została rozszerzona dla cudzoziemców korzystających z metod identyfikacji zgodnych z eIDAS.

[Rosja]

- 4.4.4. Sąd Najwyższy Federacji Rosyjskiej korzysta z wielopunktowego rozwiązania wideokonferencyjnego Vinteo¹⁰. W wyznaczonym dniu posiedzenia sądowego uczestnicy postępowania uzyskują dostęp do systemu sądu i dokonują autoryzacji na Portalu Usług Publicznych.

4.5. Dobre praktyki dotyczące jawności i nagrywania rozpraw

[stanowisko Rady Europy]

- 4.5.1. Według Rady Europy sąd powinien zachować publiczny charakter rozprawy na odległość poprzez stworzenie kompleksowej procedury umożliwiającej udział publiczności. Jawność rozprawy na odległość można zapewnić np. poprzez umożliwienie publiczności uczestniczenia w rozprawie na odległość w czasie rzeczywistym lub umieszczanie nagrań na stronie internetowej sądu. Żadna część rozprawy nie powinna być fotografowania, nagrywana, transmitowana, ani w inny sposób rozpowszechniana bez uprzedniej zgody sądu. Warto rozważyć odbieranie od uczestników postępowania, w tym publiczności oświadczeń o konieczności przestrzegania wymienionych zakazów.

[przykłady dobrych praktyk]**[Hiszpania]**

- 4.5.2. Hiszpański Consejo General del Poder Judicial¹¹ (CGPJ) opublikował zalecenia dotyczące publicznego dostępu do przesłuchań zdalnych. W przypadku rozpraw na

⁹ <https://www.buergerkarte.at/> (dostęp 03.12.2021).

¹⁰ <https://www.vinteo.com/en/news-en/357-vinteo-video-conferencing-manufacturer-provided-conducting-the-first-online-meetings-of-supreme-court-of-the-russian-federation-via-video-conferencing> (dostęp 03.12.2021).

¹¹ <https://www.poderjudicial.es/cgpj/> (dostęp 04.12.2021)

odległość, sąd ma obowiązek ogłosić datę i przedmiot rozprawy. Publiczność otrzymuje klucz dostępu. W przypadku szczególnego zainteresowania, sąd może nagrywać rozprawy w granicach określonych przepisami o ochronie danych. Wszystkie sądy w Hiszpanii są wyposażone w urządzenia audiowizualne do nagrywania i cyfrowej archiwizacji rozpraw.

[Polska]

- 4.5.3. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia wydał zarządzenia umożliwiające publiczny udział w rozprawach na odległość za pośrednictwem Internetu¹². Zgodnie z procedurą określoną w dokumencie, wydawane na wniosek, elektroniczne karty wstępu umożliwiają publiczności udział w rozprawie. Wraz z elektroniczną kartą wstępu przesyłana jest informacja o zakazie utrwalania obrazu i dźwięku oraz o obowiązku zachowania przez publiczność powagi, spokoju oraz porządku postępowania.

4.6. Dobre praktyki dotyczące udziału świadków i biegłych w postępowaniach sądowych

[stanowisko Rady Europy]

- 4.6.1. Rada Europy przyjmuje, że udział świadków i biegłych w rozprawach zdalnych powinien jak najściślej odpowiadać praktyce przyjętej podczas posiedzeń tradycyjnych. Zwrócono szczególną uwagę na konieczność zapewnienia rzetelności przesłuchań dokonywanych na odległość oraz podjęcia działań mających na celu uniknięcie niepożądanego wpływu na świadków lub biegłych podczas takich przesłuchań.

[przykłady dobrych praktyk]

[Polska]

- 4.6.2. W Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu, będącym polskim liderem zmian w zakresie wykorzystywania nowych technologii w prowadzonych postępowaniach, podczas przesłuchań świadków wykorzystywana jest funkcja „lobby”. Sąd pracuje nad modyfikacją platformy w celu przekształcenia standardowej funkcji „lobby” w pełną funkcjonalność „poczekalni”, dostosowując ją do potrzeb sądu i umożliwiając personalizację

¹² Zarządzenie nr 52/2020 Prezesa Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 28 maja 2020 r., <https://lodz.sr.gov.pl/zarzadzenie-nr-522020-prezesa-sadu-rejonowego-dla-lodzisrodmiestia-w-lodzi-z-dnia-28-maja-2020-roku,new,mg,338,340.html,6465> (dostęp 04.12.2021).

linków dla uczestników oraz sprawną komunikację także poza salami wideokonferencyjnymi, np. w celu informowania o ewentualnym opóźnieniu postępowania¹³.

4.7. Dobre praktyki dotyczące postępowania dowodowego w trakcie rozprawy zdalnej

[stanowisko Rady Europy]

- 4.7.1. Według Rady Europy sąd powinien udzielić wskazówek uczestnikom postępowania na temat procedury przedstawiania dowodów lub innych materiałów podczas rozpraw zdalnych. Wszyscy uczestnicy powinni mieć możliwość zapoznania się z materiałami przedstawianymi podczas rozprawy na odległość. Przedstawienie nowych twierdzeń, argumentów lub dowodów podczas zdalnego przesłuchania powinno być zgodne z zasadą kontryktoryjności postępowania.

[przykłady dobrych praktyk]

[Wielka Brytania]

- 4.7.2. Zgodnie z *Civil Justice in England and Wales Protocol Regarding Remote Hearings* strony powinny, w razie potrzeby, przygotować elektroniczne zestawienie dokumentów na potrzeby każdej rozprawy zdalnej. Każde elektroniczne zestawienie powinno zostać zindeksowane oraz dostarczone do sądu, a następnie stronom z odpowiednim wyprzedzeniem przed rozprawą zdalną. Pliki elektroniczne powinny zawierać wyłącznie dokumenty, które są niezbędne do przeprowadzenia rozprawy na odległość. Duże pliki elektroniczne mogą być powolne w przesyłaniu i nieporęczne w użyciu¹⁴.

4.8. Dobre praktyki dotyczące udziału tłumaczy w rozprawach zdalnych

[stanowisko Rady Europy]

- 4.8.1. Według Rady Europy, w przypadku, gdy podczas przesłuchania na odległość konieczny jest udział tłumacza, jego obecność preferowana jest obok uczestnika, który nie zna języka obowiązującego w siedzibie sądu. Tłumacz powinien mieć odpowiedni kontakt

¹³ <https://www.wroclaw.sa.gov.pl/pl/dokumenty/wideokonferencje> (dostęp 03.12.2021).

¹⁴ https://www.judiciary.uk/coronavirus-covid-19-advice-and-guidance/remote-hearings-protocol-civil_-generallyapplicableversion-f-amend-26_03_20-1-2/ (dostęp 03.12.2021).

wzrokowy z osobą, której wypowiedź jest tłumaczona. W przypadku ewentualnej rewizji wytycznych w przyszłości, warto rozważyć symultaniczne tłumaczenie przy użyciu algorytmów sztucznej inteligencji z jednoczesną transkrypcją zeznań uczestnika.

[przykłady dobrych praktyk]

[Wielka Brytania]

- 4.8.2. Według *Equal Treatment Bench Book* należy dołożyć szczególnych starań, aby rola tłumaczy podczas sesji wideokonferencyjnej, nie była marginalizowana. W dokumencie wskazano najczęstsze problemy, które utrudniają tłumaczenie. Dokument zawiera ogólne wskazówki dotyczące komunikowania się z osobami, dla których język angielski jest drugim językiem.

4.9. Dobre praktyki dotyczące rozpraw zdalnych w postępowaniach karnych

[stanowisko Rady Europy]

- 4.9.1. Według Rady Europy, jeżeli przepisy nie wymagają swobodnej i świadomej zgody oskarżonego, decyzja sądu o jego udziale w rozprawie zdalnej powinna służyć zgodnemu z prawem celowi. Zgodny z prawem cel organizacji rozprawy zdalnej w postępowaniu karnym powinien opierać się na takich wartościach, jak ochrona porządku publicznego, zdrowie publiczne, zapobieganie przestępstwom oraz ochrona prawa do życia, wolności i bezpieczeństwa świadków i ofiar przestępstw.
- 4.9.2. Rada Europy wymaga, aby udostępnione łącze wideo umożliwiało oskarżonemu widzenie i słyszenie uczestników zdalnego przesłuchania, w tym sędziego, świadków oraz biegłych. Przed rozpoczęciem rozprawy, sąd powinien poinformować oskarżonego w jaki sposób powinien on zgłaszać zakłócenia techniczne. W przypadku niewłaściwego zachowania oskarżonego, sąd powinien poinformować oskarżonego o możliwości wyciszenia, przerwania lub zawieszenia łącza wideo. Podjęcie choćby jednego z tych działań, wymaga wcześniejszego uprzedzenia. W przypadku gdy oskarżony został wyciszony, sąd powinien upewnić się, że pełnomocnik oskarżonego ma pełny dostęp do systemu wideokonferencyjnego. Pozbawienie możliwości zabrania głosu oskarżonemu powinno jednak stanowić ostateczność. Na oskarżonego można zawsze nałożyć karę porządkową z tytułu niewłaściwego postępowania.

- 4.9.3. Oskarżony powinien dysponować swobodnym dostępem do swojego pełnomocnika przed i w trakcie zdalnej rozprawy, w tym prawem do poufnego kontaktu przed rozpoczęciem rozprawy. Sąd powinien odroczyć lub zawiesić rozprawę na odległość w przypadku nieobecności pełnomocnika oskarżonego. Sąd powinien podjąć wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia prawa do reprezentacji prawnej oskarżonego, w tym ewentualnie wyznaczyć obrońcę z urzędu.
- 4.9.4. Oskarżony powinien mieć możliwość porozumiewania się ze swoim pełnomocnikiem oraz wymiany poufnych instrukcji bez nadzoru, za pośrednictwem zabezpieczonego systemu informatycznego. Oskarżony powinien mieć zapewnioną poufność takiej komunikacji.

[przykłady dobrych praktyk]

[Wielka Brytania]

- 4.3.5. Brytyjskie wytyczne opublikowane przez *HM Courts and Tribunal Service* szczegółowo opisują procedury pozwalające adwokatowi na konsultacje z klientem, gdy ten przebywa w areszcie policyjnym, w celi sądowej lub w więzieniu. Sąd może zawiesić rozprawę na okres, gdy adwokat porozumiewa się z klientem na osobności. Sąd decyduje, jak długo trwa takie zawieszenie. Pozostali uczestnicy powinni zostać przeniesieni do poczekalni (*waiting room*). Adwokat może również poinformować sąd, że potrzebuje więcej czasu lub może skończyć wcześniej niż przewidywano – korzystając z funkcji czatu lub dzwoniąc pod numer podany przez gospodarza wideokonferencji¹⁵.

4.10. Dobre praktyki w zakresie wymagań technicznych oraz organizacyjnych

[stanowisko Rady Europy]

- 4.10.1. Rada Europy zwraca szczególną uwagę na konieczność wykorzystania odpowiedniego sprzętu oraz oprogramowania w celu zapewnienia efektywności wideokonferencji. Zachęca się państwa członkowskie do przeznaczania odpowiednich środków dla zapewnienia odpowiedniej i skutecznej organizacji wideokonferencji.
- 4.10.2. Według Rady Europy rozprawy zdalne powinny w jak największym stopniu zapewniać rzeczywiste wrażenia z przesłuchania, w tym pełną komunikację wszystkich stron ze sobą. Prowadzenie rozpraw zdalnych powinno opierać się na zasadach

¹⁵ HM Courts and Tribunal Service, <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunals-service> (dostęp 03.12.2021).

sprawiedliwości, skuteczności, szybkości postępowania, współpracy, bezpieczeństwa i legalności przetwarzania danych osobowych.

[przykłady dobrych praktyk]

[Irlandia]

- 4.10.3. Na krótko przed wybuchem pandemii COVID-19 w Europie, władze Irlandii ogłosiły, że *the Courts Service of Ireland* (agencja odpowiedzialna za administrację sądownictwa) przygotowuje się do wdrożenia strategii cyfryzacji sądów, na którą rząd przeznaczy 100 000 000 euro¹⁶. Proces ten miał trwać 10 lat, ale pandemia znacznie przyspieszyła wdrożenie tych inwestycji. W Irlandii obowiązują obecnie procedury, dzięki którym duża część administracji sądowej uzyskuje pomoc elektroniczną, co pozwala uniknąć konieczności stawiania się w budynku sądu¹⁷.

[Mołdawia]

- 4.10.4. W Mołdawii, w 2018 roku został zainstalowany we wszystkich sądach i zakładach karnych sprzęt wideokonferencyjny. Przeszkolono 250 pracowników sądów i zakładów karnych w zakresie jego obsługi. Stworzenie sprawnego systemu wideokonferencyjnego umożliwiło efektywną organizację wymiaru sprawiedliwości w okresie pandemii i zagwarantowało, że osoby przebywające w areszcie nie były pozbawione swoich praw. System zdalny przyniósł również znaczne oszczędności oraz zmniejszył ilość opóźnień w przeprowadzaniu rozpraw¹⁸.

4.11. Dobre praktyki w zakresie instrukcji dla uczestników

[stanowisko Rady Europy]

- 4.11.1. Rada Europy stoi na stanowisku, że sąd powinien zapewnić uczestnikom przystępne instrukcje lub samouczki dotyczące korzystania z wideokonferencji i prowadzenia rozprawy na odległość. Jest to uzasadnione niejednorodnym stopniem znajomości posługiwania się nowymi technologiami przez obywateli. Zaleca się przygotowanie materiałów informacyjnych nie tylko w formie tekstowej, lecz także w formie krótkich

¹⁶ <https://www.irishtimes.com/news/crime-and-law/100-million-digital-first-plan-for-courts-could-allow-online-guilty-pleas-1.4143251> (dostęp 04.12.2021).

¹⁷ <https://www.courts.ie/> (dostęp 04.12.2021).

¹⁸ <https://www.developmentpi.com/news/videoconferencing-keeps-moldovan-courts-operational-amid-covid-crisis> (dostęp 04.12.2021).

filmów wideo. Poza samouczkiem, w każdym z sądów powinno istnieć stanowisko wsparcia IT (helpdesk), które służyłoby pomocą w przypadku niepowodzeń dotyczących wideokonferencji.

- 4.11.2. Uczestnikom należy przypominać, że występują przed sądem i dlatego powinni zachowywać się odpowiednio, zgodnie z obowiązującym prawem, dobrymi praktykami i etykietą sądową, które w każdym przypadku powinny być dostosowane do zdalnych rozpraw. Zdalna formuła rozprawy absolutnie nie oznacza bowiem zawieszenia obowiązujących procedur.
- 4.11.3. Sąd powinien z wyprzedzeniem poinformować uczestników o wymogach technicznych, w tym o dacie, godzinie (uwzględniając różne strefy czasowe), miejscu i warunkach rozprawy na odległość. Sąd powinien zwrócić się do uczestników o zapewnienie niezawodnego połączenia wideo o wystarczającej jakości oraz zapewnienie odpowiedniej widoczności i oświetlenia, aby móc efektywnie uczestniczyć w rozprawie na odległość. W tej sytuacji, gdyby uczestnik nie dysponował możliwościami technicznymi, sąd może odesłać go do właściwego centrum wsparcia technologicznego.
- 4.11.4. W miarę możliwości, sąd powinien zaplanować próbną sesję wideokonferencyjną przed przesłuchaniem na odległość, aby umożliwić udzielenie wskazówek co do sposobu prowadzenia przesłuchania na odległość, technologii, która ma być zastosowana, oraz wszelkich innych kwestii. Przeprowadzenie próbnej sesji ogranicza ryzyko wystąpienia problemów natury technicznej. Innym sposobem na rozwiązanie ewentualnych kwestii technicznych jest dołączenie z wyprzedzeniem czasowym do danej sesji wideokonferencyjnej.
- 4.11.5. Sąd powinien poinformować wszystkich uczestników o ewentualnych problemach technicznych i innych trudnościach, które mogą wystąpić podczas trwania wideokonferencji.
- 4.11.6. Uczestnicy mogą brać udział w rozprawie w formie wideokonferencji z różnych przystosowanych do tego celu lokalizacji, w tym z pomieszczeń sądowych, aresztów śledczych, siedzib kancelarii prawnych. Oprawa przesłuchania, powinna gwarantować integralność wypowiedzi każdego uczestnika, w szczególności osób wymagających opieki (dzieci, seniorzy, osoby niepełnosprawne).

[przykłady dobrych praktyk]

[Australia]

- 4.11.7. Sąd Najwyższy Wiktorii (Australia) opracował szczegółowe wytyczne dotyczące korzystania z wideokonferencji i prowadzenia rozprawy na odległość. Materiały informacyjne udostępniane są nie tylko w formie tekstowej, ale także jako nagrania.

Zamieszczane są również gotowe samouczki. Uczestnicy otrzymują przydatne wskazówki, jak zachowywać się zgodnie z obowiązującym prawem, dobrymi praktykami i etykietą sądową. Warto wspomnieć o dokumencie „*Top 10 tips for participating in virtual hearings*”, w których przypomina się uczestnikom, że zawsze powinni wyciszać mikrofon, gdy nie zwracają się do sądu, zmniejszyć głośność urządzenia, gdy pojawia się sprzężenie zwrotne oraz zminimalizować inne odgłosy w tle, takie jak pisanie na klawiaturze¹⁹.

- 4.11.8. Z kolei zgodnie z wytycznymi Federal Court of Australia, w odpowiednim czasie przed rozprawą, sąd powinien zorganizować połączenie testowe, aby zapewnić kompatybilność sprzętu i urządzeń. Na kilka godzin przed rozpoczęciem rozprawy może być wymagane kolejne łącze testowe. Wszyscy uczestnicy rozprawy muszą znajdować się w swoich lokalizacjach co najmniej 15 minut przed rozpoczęciem wideokonferencji²⁰.

4.12. Dobre praktyki w zakresie bezpieczeństwa rozpraw zdalnych

[stanowisko Rady Europy]

- 4.12.1. Według Rady Europy należy z wyprzedzeniem podjąć odpowiednie działania, by ograniczyć ryzyko naruszenia bezpieczeństwa, w szczególności cyberataku na sprzęt i oprogramowanie wideokonferencyjne. Sądy powinny opracować procedury na sytuacje awaryjne (nagłe awarie techniczne, odłączenia, przerwy w dostawie prądu lub naruszenia bezpieczeństwa danych).
- 4.12.2. W przypadku wykorzystywania usług z zakresu chmury obliczeniowej (*cloud computing*) należy zagwarantować, aby potencjalne przechowywanie danych było zgodne z przepisami o ochronie danych, w tym RODO.
- 4.12.3. Autonomia sądu powinna zostać wzmocniona, a nie ograniczona przez wykorzystanie nowych technologii informatycznych, w szczególności poprzez wykorzystanie narzędzi i usług opartych na sztucznej inteligencji. Stosowanie narzędzi sztucznej inteligencji, powinno zawsze odbywać się pod kontrolą sądu.
- 4.12.4. W przypadku wystąpienia nieusuwalnej awarii technicznej, rozprawę na odległość należy odroczyć lub zawiesić.

¹⁹ <https://www.supremecourt.vic.gov.au/law-and-practice/virtual-hearings/virtual-hearings-tips-and-tricks-for-practitioners> (dostęp 04.12.2021).

²⁰ <https://www.fedcourt.gov.au/going-to-court/videoconferencing-guide> (dostęp 04.12.2021).

[przykłady dobrych praktyk]**[Finlandia]**

- 4.12.5. W przyjętym w Finlandii, przewodniku dla sądów w sprawie korzystania ze zdalnego dostępu w sądzie wskazano, że należy zwrócić uwagę na bezpieczeństwo wybranej platformy wideokonferencyjnej. Dokonując wyboru pomiędzy różnymi metodami zdalnego dostępu (wideo/telefon itp.), sąd powinien zdecydować o przydatności wybranego rozwiązania dla konkretnego przypadku. Wymagana jest ocena ryzyka związanego z wybraną metodą zdalnego dostępu²¹.

4.13. Dobre praktyki w zakresie standardów technicznych

[stanowisko Rady Europy]

- 4.13.1. Według Rady Europy sprzęt i oprogramowanie wideokonferencyjne powinny spełniać minimalne standardy, tak aby ułatwić interoperacyjność, niezależnie od rodzaju wideokonferencji, oraz zmniejszyć opóźnienia w transmisji danych wideo i audio. Państwa członkowskie nie powinny faworyzować danej technologii wideokonferencyjnej. Sprzęt i oprogramowanie wideokonferencyjne powinny zapewniać obraz i dźwięk o jakości wystarczającej do zapewnienia ciągłej i odpowiedniej łączności audiowizualnej, umożliwiającej stronom śledzenie przebiegu postępowania i efektywny udział w nim. Wszyscy uczestnicy rozprawy prowadzonej na odległość, a zwłaszcza sędzia, powinni widzieć i słyszeć zarówno zadającego pytania lub wygłaszającego oświadczenia, jak i reakcję pozostałych uczestników.
- 4.13.2. System wideokonferencyjny zapewniany przez sąd powinien być bezpłatny dla wszystkich uczestników, łatwo dostępny i przyjazny dla użytkownika, działać na standardowym sprzęcie i zapewniać ochronę danych. Państwa powinny na bieżąco kontrolować standardy techniczne związane z wideokonferencjami. Państwa członkowskie powinny wdrażać rozwiązania techniczne, które są konieczne dla poprawy jakości wideokonferencji.
- 4.13.3. Zgodnie z wytycznymi CEPEJ sędziowie, strony, pracownicy sądu i inni uczestnicy powinni mieć dostęp do wsparcia informatycznego podczas zdalnych rozpraw, aby uniknąć opóźnień i trudności technicznych podczas korzystania z systemu wideokonferencyjnego.

²¹ <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/en/index/asiointijajulkisuus/kutsuttunaoikeudenkayntiin/participationinatrialbyremotemeans.html> (dostęp 04.12.2021).

[przykłady dobrych praktyk]

[Wielka Brytania]

- 4.13.4. W *Equal Treatment Bench Book* wyjaśniono ogólne zasady zapewniające odpowiedni udział rozprawach zdalnych. Stosuje się m.in. następujące zasady:
- 1) twarz przemawiającej osoby (sędziego, oskarżonego lub obrońcy) powinna być widoczna na ekranie;
 - 2) kadrowanie powinno wykluczać ryzyko zniekształceń, które czynią twarz mówcy niewidoczną;
 - 3) uczestnicy rozprawy mogą w każdej chwili zgłaszać sądowi uwagi odnoszące się do jakości obrazu i wnioskować o ewentualną interwencję sądu.

Dr hab. Marek Świerczyński – prof. uczelni, adwokat w Kancelarii Prawnej Kieszowska Rutkowska Kolasiński, konsultant Rady Europy ds. technologii informatycznych (CDCJ, CEPEJ), profesor nadzwyczajny w Instytucie Nauk Prawnych UKSW.

ORCID: 0000-0002-4079-0487

Dr Zbigniew Więckowski – adiunkt w Katedrze Prawa Cywilnego i Prawa Prywatnego Międzynarodowego INP UKSW, Zastępca Dyrektora Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

ORCID: 0000-0001-7753-3743

Pragniemy wspierać polskich naukowców i dzielić się ich dokonaniem. Do naszych głównych zadań należy uwolnienie potencjału polskiej nauki poprzez promocję i popularyzację rodzimej myśli badawczej z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, a także wytworzenie mechanizmów i kapitału społecznego, który organizowałby się wokół idei państwowości.

Instytut De Republica jest nowoczesnym zapleczem eksperckim, promocyjnym i wydawniczym dla niedocenianych w kraju i poza jego granicami, a tak ważnych dla właściwego rozumienia historii i zjawisk społecznych, dziedzin nauki. Równie istotnym aspektem we wspomnianym zakresie jest współdziałanie z uczelniami wyższymi, instytutami badawczymi oraz analitycznymi z Polski i całego świata.